

הנאא דאהר ת.ז.
ע"י עוה"ד רביע אגבריה ו/או אחרים
מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות
המיעוט הערבי בישראל
נייד : 0525460188 ; פקס : 04-950-3140
מייל : rabea@adalah.org

העוררת

- נגד -

תחנת נצרת (מסקובייה) - משטרת ישראל
בפקס : 04-6458733

המשיבה

ערר על תנאי שחרור ממעצר לפי סעיף 43 לחוק סדר דין פלילי (סמכויות אכיפה -

מעצרים), התשנ"ו-1996

מוגש בזה ערר על תנאי השחרור של החלטת קצין ממונה בתחנת המשטרה נצרת (להלן: "ההחלטה"), אשר ניתנה ביום 15.1.2022 בה הורה על שחרור העוררת ממעצר בתנאים, לרבות מעצר בית ל-5 ימים (להלן: "תנאי ההרחקה").

- החלטת שחרור בערובה מיום 15.1.2022 מצורפת לערר זה.

טענות העוררים בתמצית:

ערר זה מופנה נגד תנאי השחרור בערובה שנקבעו על ידי הקצין הממונה וזאת בהתאם לסעיף 43 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: "חוק המעצרים"). בבסיס ערר זה שתי טענות עיקריות: ראשית, אי חוקיות הטלת התנאים לנוכח היעדר חשד סביר שנעברה עבירה כלשהי ומשכך היעדר כל עילת מעצר המצדיקה את הטלת תנאים על העוררים; שנית ולחילופין, יטען כי התנאים המגבילים אשר הוטלו על העוררת אינם מידתיים.

בקשה לקיום דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע את הדיון בערר זה בדחיפות, וכבר היום 17.1.2022, במיוחד לנוכח חומרת הפגיעה בזכויות העוררת לחירות, חופש התנועה, חופש הביטוי והמחאה, חופש התעסוקה והזכות לחינוך והיעדר קיומן של עילות המצדיקות זאת. אי קביעת דיון דחוף בערר יאפשר הימשכות פגיעה ופרקטיקה לא חוקית ויהפוך את הערר לתיאורטי לאור תקופת ההגבלה.

יצוין, כי בשל מהות הערר, הסעד המבוקש ודחיפות הדיון בערר זה, דאגו ב"כ העוררים להמצאת העתק ערר זה לידי המשיבה במקביל להגשתו לבית המשפט הנכבד.

רקע:

1. העוררת היא בת 20 מהעיר נצרת, סטודנטית למוסיקה באוניברסיטה העברית בירושלים ועובדת במסעדה.
2. בבוקרו של יום 15.1.2022 התקשר חוקר מתחנת נצרת (מסקובייה) אל אביה של העוררת וביקש לזמן את העוררת, דרכו, לחקירה בתחנת המשטרה.
3. משהגיעה העוררת אל תחנת המשטרה עוד באותו יום, היא נחקרה בגין העבירות הבאות: קשירת קשר לעשות עוון לפי ס' 499(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**); וכן התנהגות העלולה להפר שלום הציבור לפי סעיף 216(א)(4) לחוק העונשין.
4. לאחר כשעה וחצי, שוחררה העוררת מתחנת המשטרה בהחלטת קצין ממונה בתנאים הבאים: (א) מעצר בית מלא למשך 5 ימים; (ב) איסור על יצירת קשר בכל דרך שהיא עם נחקר אחר בשם מנהל חאיכ. זאת, בכפוף לחתימה על התערבות עצמית בסך 3,000 ש"ח. יצוין, כי לעוררת נמסר עוד שחל איסור על שימוש ברשתות החברתיות, ואולם תנאי זה אינו מופיע בהחלטת השחרור בערובה.
5. כפי שיפורט בערר זה וכן בדיון במעמד הצדדים, התנאים שהוטלו על העוררת פוגעים בחירותה, חופש תנועתה, בלימודיה, בעבודתה ובחופש הביטוי והמחאה, והכל ללא בסיס חוקי וכן בצורה לא מידתית.

ואלה הם נימוקי הבקשה:

א. היעדר עילת מעצר

6. הטענה המרכזית שביסוד ערר זה הינה כי לא היה מקום להתנות את שחרורה של העוררת בתנאים משלא מתקיימים בעניינו מלכתחילה תנאי סעיף 13 לחוק המעצרים, ובכלל זה חשד סביר לביצוע עבירה ועילת מעצר. לפיכך, ההחלטה על הטלת תנאים לשחרורה של העוררת היא לא חוקית ונעדרת עילה. הכול כפי שיפורט ויבואר להלן.
7. סעיף 27(ד) לחוק המעצרים, הרלבנטי לעניינו, קובע את סמכותו של הקצין הממונה להורות על מעצר או על שחרור בערובה:

"(ד) בא אדם לתחנת המשטרה או הובא אליה כשאינו עצור, ומצא הקצין הממונה שקיימת **עילת מעצר** לפי סעיף 13, רשאי הוא, לאחר שהסביר לחשוד את שיקוליו, לעצור אותו או להטיל עליו ערובה.

סעיף 13 לחוק המעצרים קובע את התנאים למעצר חשוד עובר להגשת כתב אישום בעניינו, וזו לשונו:

"(א) שופט לא יצווה על מעצרו של אדם, אלא אם כן שוכנע כי **קיים חשד סביר שהאדם עבר עבירה**, שאיננה חטא, ומתקיימת אחת מעילות אלה:

(1) קיים יסוד סביר לחשש ששחרור החשוד או אי-מעצרו יביא לשיבוש הליכי חקירה או משפט, להתחמקות מחקירה מהליכי שפיטה או מריצוי עונש מאסר, או יביא להעלמת רכוש, להשפעה על עדים או לפגיעה בראיות בדרך אחרת;

(2) קיים יסוד סביר לחשש שהחשוד יסכן את בטחונו של אדם, את בטחון הציבור או את בטחון המדינה;

(3) בית המשפט שוכנע, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, שיש צורך לנקוט הליכי חקירה שלא ניתן לקיים את הליך החקירה במעצר; בית המשפט לא יצווה על מעצר לפי עילה זו לתקופה העולה על 5 ימים; שוכנע בית המשפט שלא ניתן לקיים את הליך החקירה בתוך התקופה האמורה, רשאי הוא לצוות על מעצר לתקופה ארוכה יותר או להאריכו ובלבד שסך כל התקופות לא יעלו על 15 ימים.

(ב) שופט לא יצווה על מעצר לפי סעיף קטן (א), אם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של קביעת ערובה ותנאי ערובה, שפגיעתם בחירותו של החשוד פחותה" (ההדגשה הוספה, פ' ח"י).

8. למותר לציין כי קיומם של שני התנאים, יסוד סביר לחשד ועילת מעצר, הינם תנאים מקדימים להחלטת הקצין הממונה לשחרר חשוד בערובה, לרבות חלופת מעצר בדמות מעצר בית, וזאת בהתאם לאמור בסעיף 27(ד) לחוק המעצרים (ראו, רינת קיטאי סנגירו המעצר: שלילת החירות בטרם הכרעת הדין 212, 231-232 (התשע"א)). נזכיר כי בהיעדר חשד סביר או עילת מעצר, אין מקום לקביעת תנאים לשחרור, אלא חובה על המשטרה לשחרר את העצור בלא כל מגבלה.

9. על רקע המסגרת הנורמטיבית שלעיל, ייטען כי לא היה מקום להורות מלכתחילה על מעצרה של העוררת והיה על המשטרה לשחררה ללא כל תנאי, ובוודאי שלא להטיל עליה מגבלה של מעצר בית או כל מגבלה אחרת, וזאת בשל היעדר קיומו של יסוד סביר לחשד בביצוע עבירה כלשהי, לא כל שכן אחת מן העבירות המיוחסות לה לפי כתב הערבות.

10. חקירת העוררת בגין העבירות הנ"ל נעשה על רקע קיומה של מחאה והפגנה המאורגנת בעיר נצרת. לדברי העוררת, מאמצי החוקרים בחקירה התמקדו בניסיון לדלות מידע על "ארגון הפגנות" ועל פעילותה הפוליטית של העוררת. במסגרת החקירה, הבהירה העוררת כי אינה מופקדת על "ארגון הפגנות", לא כל שכן הפגנות "לא חוקיות" וכי ממילא כל ביטוי פוליטי של העוררת נעשה בשם לב להוראות החוק ותוך הקפדה שלא לעבור עבירה.

11. ברי, כי השתתפות, לא כל שכן כוונה להשתתף בהפגנה או משמרת מחאה, אינם מקימים חשד לעבירה כלשהי. ניסיונות המשיבה לחקור את העוררת בגין "ארגון הפגנה", השתתפותה בהפגנה, קריאה להפגין או כל דבר אחר הנוגע למימוש חופש הביטוי והמחאה הפוליטי, נגוע באי חוקיות ואי חוקיות חמורים ומעלה חשש לשימוש לא ראוי בכלי ההליך הפלילי, לרבות שלב החקירה, על ידי המשיבה לשם השתקת מחאה וביטוי פוליטיים לגיטימיים.

12. יצוין, בהקשר זה, כי בית המשפט העליון חידד לא מכבר כי יש לפרש בצמצום רב את המגבלות המוטלות על ארגון וקיום הפגנות וכי קיום הפגנות הוא ככלל חוקי ואינו טעון אישור (בג"צ 6536/17 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' משטרת ישראל (פורסם במאגרים, 8.10.2017)).

13. יתרה מכך, לא מתקיימת בעניינו עילת מעצר מסוג מסוכנות או שיבוש הליכי חקירה. שכן, משנחקרה העוררת במשטרה ומסרה את גרסתה ומשפעולות החקירה הנוגעות לעבירות אלה

כבר נעשו, אין עוד פעולות חקירה שניתן לשבש; עצם שחרורה של העוררת מעיד כאלף עדים שגם המשטרה אינה מייחסת לעוררת מסוכנות כלשהי.

14. לפיכך, משלא התקיים בעניינה של העוררת כל חשד סביר מלכתחילה לביצוע עבירה בת מעצר ואין עילת מעצר, הרי שממילא אפוא לא הייתה כל הצדקה להטיל ערובה לשם שחרורה.

ב. לחלופין: תנאי השחרור אינם מידתיים

15. התנאים שהוטלו על העוררת פוגעים בצורה קשה ובלתי מידתית בשורה של זכויות חוקתיות של העוררת וביניהן הזכות לחירות, חופש התנועה, חופש העיסוק, הזכות לחינוך ועוד. פגיעה כאמור, גם אם ניתן להניח כי נועדה לתכלית ראויה, ולא כך הם פני הדברים, הרי שהיא עולה על הנדרש בכל אמת מידה.

16. דרישת המידתיות בהליך המעצר והשחרור בערובה קיבלה ביטוי בהלכה פסוקה ונקבע לא אחת כי על תנאי השחרור לעמוד במבחני המידתיות ויש לשקול בפינצטה וביצירתיות את תנאי השחרור ו"לתפור" תנאים אלו בהתאם לנסיבותיו של כל חשוד או נאשם ובהתחשב במהות העבירה ועברו הפלילי.

17. יפים בהקשר זה דבריו של כב' השופט עמית ב-רע"פ 3323/16 בורוביק נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 10.5.2016), שאמנם נאמרו בהקשר של שחרור בערובה על-ידי בית משפט, אולם מבחינת הדין המהותי תקפים ביתר שאת לעניין השחרור בערובה על-ידי קצין ממונה (ראו גם הוראות סעיף 42(ו) לחוק המעצרים הקובעות כי "דינו של מי שהוטלה עליו ערובה כדין משוחרר בערובה, בשינויים המחוייבים"):

"בגדרי סעיף 48(א) נדרש בית המשפט ל"תפירה ידנית" של החלטת המעצר למידותיו של הנאשם העומד לפניו, ויהיה זה אך ראוי כי בית המשפט יגלה יצירתיות. כפי שכבר ציינתי בעניין קודם, "החיים אינם בצבעי שחור ולבן וכל מקרה יש לבחון לגופו. כל נאשם הוא עולם בפני עצמו, כל נאשם ונסיבותיו האישיות, כל נאשם על השלכות המעצר לגביו, וכל עבירה ונסיבותיה, ולבית המשפט מרווח תמרון בין המעשה לבין העושה" (בש"פ 1981/11 מדינת ישראל נ' סויסה פ"ד סד(3) 101 פסי 10 (21.3.2011)). כך למשל, מקום בו מיוחסות לנאשם ביצוען של עבירות חמורות באמצעות תוכנת מחשב, רשאי בית המשפט להורות על ניתוקו של הנאשם מכל מגע עם מחשב ואמצעי מיחשוב, על מנת להפחית מן המסוכנות הנשקפת מן הנאשם, ובכך לאפשר את שחרורו ממעצר (ראה בש"פ 7368/05 זלוטובסקי נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (4.9.2005)). מובן כי יצירתיות זו ראויה כל עוד יש בה כדי להביא לפגיעה פחותה בזכויותיו של הנאשם.

במסגרת שיקול הדעת המסור לבית המשפט בגדרי סעיף 48(א) עליו להביא בחשבון את כלל השיקולים הרלוונטיים, ביניהם מהות העבירה המיוחסת לנאשם ועברו הפלילי, כמו גם לבחון האם ובאיזו מידה יש לתחום את פרק הזמן בו יחולו התנאים המגבילים, כפי שעולה במפורש מלשונו של סעיף 48(א) לחוק המעצרים ("לפרק זמן שיקבע") (ההדגשות הוספו – ר.א.). (ראו

גם: בש"פ 9988/16 כהן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 28.2.2017)

18. זאת ועוד: בית המשפט העליון הדגיש לא אחת כי יש לבחון במשורה הטלת חלופה מסוג מעצר בית והתריע מפני השתרשותה של פרקטיקה לפיה מעצר בית מוטל באופן "אוטומטי" במסגרת שחרור בערובה. כך למשל, ב-בש"פ 5564/11 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 8.8.2011) (להלן: עניין פלוני) הובהר כי:

"חלופת מעצר אין פירושה בהכרח מעצר בית מלא, ולרשות בית המשפט עומד מגוון של כלים, כמפורט בסעיף 48(א) לחוק המעצרים שעניינו ב"תנאי השחרור בערובה".

לא הייתי מזכיר דברים אלה, המובנים מאליהם, אילולא התחושה כי החלופה של מעצר בית מלא, הפכה לתנאי שחרור "אוטומטי" כתחליף למעצר בפועל. אך יש לזכור כי גם מעצר בית מלא הוא בגדר הגבלה, ואף הגבלה קשה, על חירות הפרט, במיוחד בהאיזנא, שבירור התיק העיקרי עלול להתארך חודשים ואף שנים. אין זה מהדברים הקלים "לטפס על הקירות" משך חודשים רבים בין ארבעה כתלים. הבטלה עלולה להביא לידי שעמום והשעמום לידי חטא של הפרת תנאי מעצר הבית ולהסתבכות נוספת של הנאשם. לכך יש להוסיף כי מעצר בית ממושך עלול לפגוע בפרנסתו של הנאשם ושל בני ביתו התלויים בו למחייתו.

רוצה לומר, כי גם בקביעת תנאי החלופה, היד אינה צריכה להיות "קלה על ההדק", ותנאי החלופה והגבלת החירות צריכים להיגזר הן מעוצמתה של עילת המעצר והן מעוצמת הראיות בכל מקרה ומקרה" (שם; ראו גם: מיכל טמיר "חלופות מעצר – האם הן תמיד לטובת הנאשמים?" משפט וממשל יז (תשע"ו))

19. כמו כן, החובה לנהוג בסבירות ובמידתיות בתנאי שחרור בערובה מעוגנת מפורשות בחקיקה הראשית. סעיף 46(א) לחוק המעצרים, שהוראותיו תקפות גם לגבי שחרור בידי קצין ממונה מכוח סעיף 42(א), קובע כך:

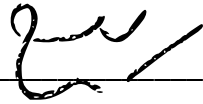
46. (א) ציווה שופט לשחרר אדם בערובה או להטיל עליו ערובה, יקבע את סוג הערובה, גובה הערובה, וכן את תנאי הערובה ומשך תוקפם; והכל במידה שאינה עולה על הנדרש כדי להשיג את מטרת הטלת הערובה.

20. עולה, אפוא, כי הוראות החוק קובעות ומדגישות כי קיימות שתי דרישות מצטברות להטלת ערובה מסוג כלשהו: ראשית, עליה לעמוד בדרישת המידתיות; שנית, עליה לקיים קשר סיבתי רציונאלי המשיג את מטרת הטלתה.

21. בענייננו, הטלת מעצר בית מלא והגבלת חירותה, חופש תנועתה של העוררת לצד הפגיעה הנלווית בחופש הביטוי שלה, חופש התעסוקה והזכות לחינוך, היא הגבלה בלתי מידתית ובלתי חוקית. האמור מקבל משנה תוקף שעה שעולה חשש כי המשיבה עושה שימוש לרעה בסמכויותיה לשם הגבלת חופש המחאה וההפגנה.

סוף דבר

על יסוד האמור לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את הערר ולהורות על ביטול התנאים המגבילים שהוטלו על העוררת.

רביע אגבריה, עו"ד
ב"כ העוררת

חיפה, 17.1.2022